

ПРОФЕСІЙНИЙ «Я-ОБРАЗ» МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

В наш час все більшої актуальності набуває дослідження людини як суб'єкта праці. Це, перш за все, пояснюється тим, що відбуваються зміни в соціально-економічній та науково-технічній сферах сучасності, де суспільство зацікавлене в підготовці висококваліфікованих спеціалістів. Особливо актуальним дане питання є щодо відношення спеціалістів-психологів, діяльність яких є важливою як для кожної людини окремо, так і для суспільства загалом.

Для майбутнього професіонала важливим є не лише засвоєння спеціальних знань і навичок, але і усвідомлення свого образу Я, що є головним компонентом «Я-концепції» спеціаліста. Тому питання про вплив «Я-концепції» на професійне самовизначення майбутніх психологів на етапі вибору і отримання професії вимагає спеціального вивчення.

«Я-образ» - це сукупність усіх уявлень людини про себе, про систему установок відносно власної особистості. «Я-концепція» є тотожним поняттям до поняття «Я-образ». Вона означає теорію самого себе. Вона не є статичною, це динамічне психологічне утворення.

На перший погляд можна зробити висновок про те, що самооцінка і «Я-образ» є дуже схожими поняттями. Але необхідно враховувати, що в них є і відмінності. Ця відмінність полягає у двох складових «Я-концепції». Тут виокремлюється описова складова – це образ Я, як певна когнітивна підструктура, і емоційно ціннісне ставлення людини до себе, тобто самоставлення. «Я-образ» - це набір описових характеристик, а не оцінні уявлення про себе. Поняття самооцінки, в свою чергу, означає оцінку людиною самої себе та своїх власних якостей. Тут можна навести приклад:

Усвідомлення людиною того, що за темпераментом вона є сангвінік, чи того, що вона високого зросту, має карі очі; є складовою «образу Я», при цьому дані

властивості не розглядаються в оцінному плані. На випадок самооцінки ці ж якості розглядаються як добрі чи погані, тут людина оцінює себе за цими якостями у порівнянні з іншими.

Процес «професійного становлення, - як зазначає В. А. Бодров, - передбачає необхідність, з одного боку, оцінки рівня відповідності людини вимогам професії, а з іншого – активного його формування з врахуванням відведеного на це часу». Сюди відносять створення умов для професійного та особистого самовизначення, зародження і прояв професійного образу Я.

Метою дослідження було виявити особливості формування професійного «Я-образу» студентів, що здобувають психологічну освіту.

Група досліджуваних: 120 студентів другого – шостого курсів Факультету соціально-психологічної освіти та Природничо-географічного факультету віком від 19 до 20 років.

Для діагностики «Я-Образу» було опитано студентів щодо таких питань:

1. Якими якостями повинен володіти психолог?
2. Якими із цих якостей володієте Ви?

В загальному було виокремлено 45 якостей, із яких: відповідальність, доброзичливість, емпатійність, компетентність, красномовність, гуманність та інші.

Опитування студентів щодо їх особистих якостей показало, що не всі опитувані володіють не всіма раніше вказаними якостями. Зокрема, студенти не володіють гнучкістю поведінки, креативністю, наполегливістю, оптимізмом, самоконтролем.

Таким чином, ми бачимо, що професійний «Я-Образ» студентів знаходиться на стадії формування.

було використано методику дослідження самоствавлення С.Р. Панталеєва. Методика призначена для виявлення структури самоствавлення особистості, а також вираженості окремих компонентів самоствавлення: закритості, самовпевненості, самокерівництва, відображеного самоствавлення, самоцінності, самоприв'язаності, внутрішньої конфліктності та самозвинувачення.

Розглядаючи результати більш детально, ми бачимо, що окремі компоненти мають нульову вираженість на певних рівнях. В загальному ж отримані результати за даною методикою вказують на середні рівні за більшістю показників.

Шкала	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Замкнутість	0%	85%	15%
Самовпевненість	0%	85%	15%
Самокерівництво	5%	70%	25%
Відображене Самоствлення	5%	85%	10%
Самоцінність	5%	65%	30%
Самоприйняття	25%	75%	0%
Самоприв'язаність	10%	85%	5%
Внутрішня конфліктність	10%	80%	10%
Самозвинувачення	35%	60%	5%

Опишемо значення трьох рівнів за шкалою «Замкнутість»: високі значення відображають виражену захисну поведінку особистості, бажання відповідати загальноприйнятим нормам; середні значення означають вибіркоче ставлення людини до себе; низькі значення вказують на внутрішню чесність, на відкритість відносин людини з самим собою, на досить розвинену рефлексію та глибоке розуміння себе.

Отже, «Я-образ» залежить від рівня розвитку самосвідомості, де високий рівень виявляється в осмисленому, свідомому уявленні про себе. Провівши діагностику групи людей, ми бачимо, що переважає вибіркоче ставлення до себе, тобто середній рівень самоствлення.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
2. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції [Текст]: монографія / Оксана Гуменюк. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 185, [1] с. – Бібліогр.: с. 184 – 185.
3. Отич Д. Д. Динаміка змін змісту Я-концепції майбутніх психологів у процесі професійної підготовки [Текст] / Д. Д. Отич // Педагогіка і психологія. – 2012. – №4. – С. 75-79.